

edilecekti. Bu arada Galata ve Kasımpaşa'daki kalyoncu karakollarına tâlimli bahriye askerleri yerleştirildi. 1839 Tanzimat sürecinde modern ordu düzenlemelerine hız verildi. 1845'te Kalyoncu Rûznâmçeliği Kalemî lağvedildi ve Asâkir-i Bahriyye Yoklama Odası kuruldu. 1849'da çıkarılan Bahriye Nizamnâmesi'nde kalyonculuğa dair hiçbir ibareye yer verilmedi. Bir döneme damgasını vuran kalyoncular, Barbaros Hayreddin Paşa ile donanmada zirve noktasına ulaşan Akdeniz korsanlığı geleceğinin son temsilcileri oldular. Yaklaşık 150 yıl varlığını sürdüren kalyonculuktan günümüze Kasımpaşa'da Kuzey Deniz Saha Komutanlığı Karargâh Binası olarak hizmet veren kışla, Beyoğlu'nda Kalyoncu Kulluğu isimli bir mahalle ve bazı ailelerin soyadları kaldı.

BİBLİYOGRAFYA :

Lingua Franca, s. 238-241; BA, *D.BŞM. d.*, nr. 5085, s. 1-2; nr. 6257, s. 1-3; BA, *D.BŞM.TRE. d.*, nr. 14775, s. 1-2; nr. 15260, 15275, 15463, 15487, 15585, 15605, s. 2-3; nr. 15641, s. 2-3; nr. 15657, 15665, 15672, s. 2-3; nr. 15687, s. 2-4; BA, *KK.d.*, nr. 5725; BA, *MAD.d.*, nr. 8897, s. 1-177; nr. 5573, 5622, 8885, 8889, s. 1-7; nr. 8891, 16217; BA, *ML.MSF.d.*, nr. 19006; BA, *AE.SABH.I.*, nr. 50/3590, 108/7354, 187/14472, 347/24241; BA, *AE.SSLM.III.*, nr. 44/2532, 126/7663, 264/15249; BA, *C.AS*, nr. 170/7439, 175/7639, nr. 592/24935, 683/ 28683, 1105/48859; BA, *C.BH.*, nr. 2/61, 5/205, 6/252, 11/549, 12/577 ve çeşitli dosyalar; BA, *C.BLD*, nr. 113/5636, 147/7332; BA, *C.DH*, nr. 39/1916, 128/6354; Mahmud Şevket Paşa, *Osmanlı Teşkilât ve Kıyâfet-i Askeriyyesi*, İstanbul 1325, I, 9, 15-18, 46-47, 90-91; Mehmed Şükrü, *Bahriyemizin Tarihçesi*, İstanbul 1328, s. 14-33; Abidin Daver, *Gemî*, İstanbul 1932, s. 21-22; Uzunçarşılı, *Merkez-Bahriye*, s. 406-490; İdris Bostan, *Osmanlı Bahriye Teşkilâtı: XVII. Yüzyılda Tersâne-i Âmire*, Ankara 1992, s. 98-100; a.mlf., *Kürekli ve Yelkenli Osmanlı Gemileri*, İstanbul 2005, s. 103-169, 278-399; *Bahriye Nizamnâmesi: 1849* (haz. Sabahattin Öksüz), Ankara 1996, s. 1-51; Ali İhsan Gencer, *Bahriye'de Yapılan İslahât Hareketleri ve Bahriye Nezâreti'nin Kuruluşu (1789-1867)*, Ankara 2001, tür.yer.; Ahmet Uzun, *İstanbul'un İlaşesinde Devletin Rolü: On dalık Ağnam Uygulaması (1783-1857)*, Ankara 2006, s. 133; Yusuf A. Aydın, *Sultan'ın Kalyonları*, İstanbul 2011, s. 17-147, 291-403; Levent Düzcü, *Yelkenliden Buharlıya Geçişte Osmanlı Denizciliği: 1825-1855* (doktora tezi, 2012), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 26-136; Ali Fuat Örenç, "Deniz Kuvvetleri ve Deniz Harp Sanayii", *Dünya Savaş Tarihi: Osmanlı Askeri Tarihi* (ed. Gültekin Yıldız), İstanbul 2013, s. 121-137; a.mlf., "1827 Navarin Deniz Savaşı ve Osmanlı Donanması", *TD*, sy. 49 (2009), s. 37-84; İlhan Ekinci, "Karadeniz'de Âyanlar ve Denizcilik", *Karadeniz Araştırmaları*, sy. 37, Çorum 2013, s. 31-49; Kemal Beydilli, "Mühendishâne-i Bahri-i Hümayun", *DİA*, XXXI, 514-516.

ALİ FUAT ÖRENÇ

KAMBOÇYA

Asya'nın güneydoğusunda
Tayland körfezi kıyısında ülke.

I. FİZİKİ ve BEŞERİ COĞRAFYA

II. TARİH

III. ÜLKEDE İSLÂMIYET

Çin Hindi yarımadasının güneybatısında yer alan Kamboçya batıda ve kuzeybatıda Tayland, doğuda ve güneydoğuda Vietnam, kuzeydoğuda Laos ve güneybatıda Tayland körfeziyle sınırlanır. Kamboçya adı, Sanskritçe'de "altın toprak" veya "barış ve refah ülkesi" anlamındaki Kamboja kelimesinden gelmektedir. Devletin resmî adı Kamboçya Krallığı'dır. Yüzölçümü 181.040 km², nüfusu 2015 tahminlerine göre 15.677.000 olan ülkenin başşehri Phnom Penh (nüfusu 850.000), diğer önemli şehirleri Battambang, Kompong Chnang, Kompong Cham ve Pursat'tır.

I. FİZİKİ ve BEŞERİ COĞRAFYA

Ülkenin merkezinde Tayland sınırı boyunca uzanan Dangrek dağları, güneyden Kakule dağları ve daha güneyde Fil (Elephant) dağları ile sınırlanmış bir düz ova vardır. Ülkenin en yüksek yeri 1813 m. ile Aural dağıdır. Kamboçya'nın en önemli coğrafi unsurları Mekong nehri, Tonle Sap nehri ve gölüdür. Bunlar Kamboçya'da hayat ve ekonominin temel faktörüdür. Ülke, mayıstan kasım ayına kadar yağışlı ve aralık-nisan arası kurak geçen tropikal muson iklimi özelliğine sahiptir. Kamboçya yoğun ormanlarla kaplı dağlık bölgelerinde bitki ve hayvan açısından zengindir. Hurma, hindistan cevizi, yastık pamuğu ve mangonun yanı sıra ovalarda geniş otlaklar bulunur. Etnik bakımdan nüfusun % 90'dan fazlasını Kimerler teşkil eder. Diğer etnik grupları Vietler, Çinliler, Çamlar oluşturur. Nüfusun % 95'i ülkenin resmî dili olan Kimerce (Kmerce) konuşur, sömürge döneminin etkisiyle ülkede ikinci dil Fransızca'dır. Diğer etnik gruplar kendi mahallî dillerine sahiptir. Ülke nüfusunun % 95'i Budist, % 4,5 kadarı müslümandır. Geri kalanını küçük dinî gruplar meydana getirir. Kamboçya ekonomisi geleneksel olarak tarıma dayalıdır. Ekili alanların yaklaşık % 85'i pirinç üretimine ayrılmıştır. Geri kalanın çoğunu kauçuk ağacı oluşturur. Hurma, muz, portakal ağaçları yaygındır. Ülkede bulunan yüksek öğretim kurumları Phnom Penh Üniversitesi, Kamboçya Teknoloji Enstitüsü ve Kraliyet Ziraat Üniversitesi'dir.

II. TARİH

Prehistorik kalıntılara göre Kamboçya'da ilk yerleşimin milâttan önce ikibinli yıllara kadar gittiği söylenebilir. Bölgede kurulduğu bilinen ilk devlet milâttan sonra III-VI. yüzyıllarda Hint nüfuzu altındaki Funan Devleti'dir. Funan, VI. yüzyılda komşu Çinla Devleti'nin saldırıları sonucu yıkıldı. Kamboçya tarihinin altın çağlarını, IX-XV. yüzyıllar arasında Kamboçya dahil bütün bölgede hâkimiyet kuran Kimer (Angkor) İmparatorluğu döneminde yaşadı. Kimer İmparatorluğu'nun günümüzde Kamboçya sınırları içinde olan başşehri Angkor'da özellikle XII ve XIII. yüzyıllarda önemli bir medeniyet kuruldu.

Kimer İmparatorluğu'nun komşu devletler tarafından 1432'de ortadan kaldırılmasıyla birlikte Kamboçya istikrarsız bir döneme girdi. 1863'te Fransız sömürgeci haline geldi, II. Dünya Savaşı sırasında Japonya tarafından işgal edildi. Bu esnada 1942'deki Keşiş İsyanı ülkede milliyetçilik akımını körükledi. 9 Kasım 1953'te bağımsızlığını kazanan Kamboçya yönetiminde bulunan Norodom Sihanouk kral olarak devleti idare etmeyi sürdürdü. 1970'te General Lon Nol'un yaptığı bir darbe ile Sihanouk'un iktidardan düşürülmesi ve Kimer Cumhuriyeti'nin kurulmasının ardından Kamboçya'da bir iç savaş yaşandı (1970-1975). Komünist Kızıl Kimerler bu dönemde Lon Nol rejimine karşı mücadeleye başladı. 17 Nisan 1975'te başşehir Phnom Penh'in Kızıl Kimerler'in eline geçmesiyle Kamboçya komünist rejime tâbi oldu. 1979 yılına kadar ülke Kızıl Kimerler tarafından yönetildi. Bu süreçte Pol Pot liderliğindeki Kızıl Kimerler ideolojileri doğrultusunda köylü sınıfından olmayan bütün aydınları, bilim adamlarını ve sanatçıları ağır şartlar altında pirinç tarlalarında çalıştırdı. Karşı gelenler ya hapse atıldı ya da öldürüldü. Kızıl Kimer yönetiminde ülkede 2 milyondan fazla insan öldürüldü. Komünist yönetim 25 Aralık 1978'de Vietnam'ın Kamboçya'yı işgaliyle son buldu. Ocak 1979'da Kamboçya Halk Cumhuriyeti adıyla Vietnam güdümünde yeni bir hükümet kuruldu. Ülkede Vietnam işgali yaklaşık on yıl devam etti. Dağlık bölgelere çekilen Kızıl Kimerler yönetime karşı mücadelelerini sürdürdüler. 1989'da Vietnam'ın ülkeden çekilmesinin ardından Birleşmiş Milletler gözetimine geçen ülkede iki yıl boyunca iç savaş devam etti. 1991 Paris Barış Antlaşması ile Birleşmiş Milletler Geçici Kamboçya Yönetimi ülkenin idaresini üstlendi. 1993'te Birleşmiş Milletler gözetiminde kurulan

Başkent Phnom Penh'de Ammâr b. Yâsir Camii

anayasal monarşik rejim altında çok partili demokrasiye geçildi. Aynı yıl yapılan seçimler ve ardından kurulan koalisyon hükûmetiyle ülke kısmen normale döndü. Bu seçimlerle hem monarşi hem demokrasi tesis edildi. Sürgündeki Prens Sihanouk, Kamboçya kralı olarak geri döndü. Kurulan ilk koalisyon hükûmeti hizip çatışmaları yüzünden 1997'de sona erdi. 1998'de yapılan ikinci seçimden yine koalisyon hükûmeti çıktı. 2003 seçimleri nisbeten huzurlu bir ortamda geçti, fakat bir koalisyon hükûmetinin kurulması bir yılı aşkın görüşmeler sonucunda mümkün oldu. 2013 yılında yapılan seçimleri Hun Sen liderliğindeki Kamboçya Halk Partisi kazandı.

III. ÜLKEDE İSLÂMİYET

Kamboçya'da müslümanların çoğunu etnik olarak Çamlar (Cham) teşkil eder. Ülkede Malay (Chvea) ve diğer etnik gruplardan az sayıda müslüman topluluk yaşamaktadır. Bugün sayıları tam olarak bilinmiyorsa da müslümanların 500.000'den fazla bir nüfusa sahip olduğu tahmin edilmektedir. Çin Hindî'nde Tayland'dan sonra en kalabalık müslüman azınlığı barındıran ülke Kamboçya'dır. Müslümanlar ülkenin hemen her yerinde topluluklar halinde varlıklarını sürdürmektedir. Bununla beraber Müslümanlar, Kompong Cham başta olmak üzere Kompong Chnang, Kampot ve başşehir Phnom Penh'de yoğun olarak meskûndur. 2005'te Kamboçya'da 407 müslüman köyü vardı.

Yaşadıkları bölgelere ve etnik kimliklerine göre Çam, Kimer İslâm ve Chvea adlarıyla da anılırlar. Komünist rejim döneminde Çamlar'ın birçoğu komşu Malezya'ya, bir kısmı Amerika Birleşik Devletleri, Kanada ve Avrupa ülkelerine sığındı, sonradan aynı güçlerini elde ettiler. Ülkedeki Chvea müslümanları ise daha erken dönemlerde

bugünkü Endonezya takımadalarından, özellikle de Sumatra'dan gelip yerleşen müslüman grupların torunlarıdır.

Çamlar'ın nasıl müslüman oldukları tam bilinmemekle beraber IV-VI. (X-XII.) yüzyıllarda İslâmiyet'in bugün Vietnam sınırlarında bulunan ve Çamlar'ın ilk vatanları olan Çampa (Champa) bölgesinde yayıldığı kabul edilmektedir. Bu da bölgeye seyahat eden Arap, Fars ve Hintli müslüman seyahatçıların ve denizcilerin İslâm'ı Çampa bölgesine tanıtmalarıyla gerçekleşti. Çamlar'ın varlığı, 1471'de Vietler'in Çampa Krallığı'nın başşehir Viçaya'yı istilâsıyla başlayan göçleriyle ortaya çıktı. Vietler'in saldırıları karşısında göç etmek zorunda kalan Çamlar bugünkü topraklarına yerleştiler. Göç sonrası birtakım etnik benzerliklerden dolayı Malay toplumuyla ilişkileri sonucu Çamlar, İslâmiyet'i daha geniş kitlelerle benimsemeye başladılar. XIV. yüzyıldan itibaren İslâm, Çampa halkının din ve inanışlarından biri olmaya başladı. Ardından müslüman Çamlar ile Malaylar arasındaki dinî ve ekonomik iş birliği arttı. Kamboçya'da Çamlar, XVI-XVII. yüzyıllarda İslâm'ı öğrenmek için çocuklarını yakın ilişkide oldukları Malay ve takımadalarındaki medreselere gönderdiler.

İslâm'ın etkili biçimde ortaya çıkışı, 1640'lı yılların başlarında Oudong'daki Kamboçya sarayında Prens Cho Ponhea Cand'ın kanlı bir şekilde tahta el koymasıyla başladı. Reameathipadei adıyla iktidara gelen Prens Cand bir süre sonra İslâmiyet'i kabul ederek İbrâhim adını aldı. Onun müslüman olması, bölgede yaşayan müslümanlar için toplumsal ve siyasal alanda bir dönüm noktası teşkil etti. Kamboçyalı müslüman Malay ve Çam toplulukları arasında politik birliktelik güç kazandı. Müslüman Çamlar, bölgede İslâm'ı yaymak için Kral Reameathipadei (İbrâhim, 1642-1659) tarafından desteklendiler. 1643-1675 yıllarında Çamlar'ın çoğu müslüman olmuştu. Kralları Paduka Seri Sultan 1685'e kadar tahtta kaldı. Çampa Krallığı 1693'te Vietnamlılar ta-

rafından yıkılınca Çam halkı Kamboçya, Malezya, Tayland ve Endonezya'ya göç etmeye başladı. XIX. yüzyılda Kamboçya doğumlu Kâtip Sumat adlı bir Çamlı, İslâmî çalışma yapmak için Kelantan'a gitti. Vietnam imparatoruyla mücadelede (1833-1834) İslâmî hareketin lideri oldu. XVI-XIX. yüzyıllarda İslâmî eğitim görmek amacıyla pek çok Çamlı ve Malay genç Kelantan'a gitti. I. Dünya Savaşı'nın ardından Kamboçya ile Vietnam'da İslâm'ı öğreten çoğu Çamlı hocalar Kelantan veya Mekke'de eğitim görmeye başladılar.

Fransız koloni döneminde Kamboçya'daki müslüman topluluklar hakkında bilgiler sınırlıdır. Koloni subayları müslümanların varlığından bahseder, ancak ayrıntılı bilgi vermezler. 1975 komünist rejimi dönemine kadar ülkede İslâmî gelişmeler nisbeten iyi sayılabilecek bir seviyeye geldi. Müslümanların kültürel ve kurumsal alanda gelişmelerinde rol sahibi olanların başında Mûsâ b. Ali (Ly Musa) gelmektedir. Onun müslümanlar açısından önemli misyonu, eski inanç ve geleneklerle karışmış bir İslâm anlayışına karşı Sumatra menşeli Kaum Muda denilen Kur'an ve Sünnet'e dayalı İslâmî hareketi Kamboçya'da başlatmasıdır. Müslümanlar cami ve Kur'an kurslarındaki serbest faaliyetleri yanında resmen de tanındılar. Ülkede bugünkü İslâmî eğitim çalışmalarının başlangıcı 1948'de Hacı Sam Sou'un kurduğu eğitim kurumuyla (pondok) gerçekleşti. 1960'ta İmam Hacı Reslah ilk müftü olarak tayin edildi ve 1970'li yıllara kadar görev yaptı. Ancak Komünist Kızıl Kimer yönetimi tarafından öldürüldü.

Kamboçya müslümanları, Komünist Kızıl Kimerler rejiminin ülkeye getirdiği kanlı dönemden çok etkilendi. Pol Pot liderliğindeki Kızıl Kimerler'in ülkenin kuzeyindeki dağlık bölgelerde yaşayan köylü kabilelerin hayat şartlarını ütöpik sosyalizmin örneği kabul ederek bunu bir devlet nizamı haline getirme düşüncesi ülkeyi kana bulan bir soy kırım sürecine girmesine sebep oldu. Bir yandan dinî inançlara yönelik

Otrav köyünde elli yıllık Mübârek Camii

Kompong Cham'da bir köy camii

baskı, öte yandan iktisadî gelişme önünde engel teşkil eden katı siyasî rejim, askerî güçle ülkede muhalefeti temsil eden bütün kesimleri yok etme savaşına girdi. Rejimin katlettiği 2 milyondan fazla insan arasında 200.000'e yakın müslümanın bulunduğu tahmin edilmektedir. Bu süreçte 183 cami ve çok sayıda Kur'an okulu yerle bir edildi. 1975'te müslümanların bir köyde rejime karşı başlattıkları isyan kanlı bir şekilde bastırıldı. Rejim Çamca, Malayca ve Arapça konuşup yazmayı yasakladı. Bu politikalar çerçevesinde Kur'an ve dinî kitapların tamamı yakıldı. 1978'de Vietnam'ın ülkeyi işgaliyle komünist rejim son bulurken bu kanlı yıkımların da durmasını sağladı. Ancak müslümanların yeni siyasî ortamda toparlanması Vietnam'ın ülkeden çekilmesiyle başladı. İslâm ülkelerinden Kamboçya'ya gelen İslâmî teşkilâtlar ve cemiyetler müslümanların yeniden toparlanmasına büyük destek ve katkı sağladı.

Çamlar'ın çoğu Şâfiî mezhebine mensuptur. Ülkede ayrıca Ahmedî mezhebine bağlı küçük bir topluluk yaşamaktadır. Komünist rejim sonrası sadece yirmi cami ayakta kalmışken bu sayı 2005'te 244'e, mescid sayısı ise 313'e ulaştı. Ayrıca son dönemde çok sayıda medrese ve Kur'an kursu açıldı. Dinî örgütlü yapının resmî ayağını ülkede tanınan müftülük kurumu teşkil eder. 1993 Kamboçya Krallığı anayasasına göre Budizm resmî dindir, ancak din özgürlüğü de getirilmiştir. Komünist rejimden sonra ilk müftü 1996'da tayin edildi. Kamboçya'da imamlık eyalet imamlığı, mahallî imamlık ve köy imamlığı olarak üçe ayrılır. Köylerdeki anlaşmazlıkları çözmek ve İslâm'ı öğretmekle görevli tuanlar müslüman toplumda saygın bir yere sahiptir. Müslümanlar bu dönemde bakanlık gibi üst düzey görevlere tayin

edildi. Ülkede müslümanlar teşkilâtli bir yapıya sahiptir. Son zamanlarda kurulan İslâmî kuruluşların başlıcaları Kamboçya İslâm Din İşleri, Kamboçya İslâm Merkezi, Kamboçya İslâm Kalkınma Fonu, Kamboçya Müslüman Kadınlar Birliği, Kamboçya İslâm Kalkınma Birliği, Kamboçya Müslüman Öğrenciler Birliği, Kamboçya İslâm Tıp Birliği ve Kamboçya İslâm Yardımlaşma Birliği'dir.

BİBLİYOGRAFYA :

Ysa Osman, *Oukoubah: Justice for the Cham Muslims under the Democratic Kampuchea Régime*, Phnom Penh 2002; a.mlf., *The Cham Rebellion: Survivors' Stories from the Villages*, Phnom Penh 2006; C. Hughes, *The Political Economy of Cambodia's Transition, 1991-2001*, London 2003; E. D. Weitz, *A Century of Genocide: Utopias of Race and Nation*, Princeton 2003, s. 144-189; K. J. Clymer, *The United States and Cambodia, 1969-2000: A Troubled Relationship*, London 2004; J. A. Tully, *A Short History of Cambodia: From Empire to Survival*, Singapore 2005; Gregor Muller, *Colonial Cambodia's 'Bad Frenchmen': The Rise of French Rule and the Life of Thomas Caraman, 1840-87*, London 2006; Omar Farouk, "The Re-organization of Islam in Cambodia and Laos", *Islam at the Margins: The Muslims of Indochina* (ed. Omar Farouk – Hiroyuki Yamamoto), Kyoto 2008, s. 70-85; Mohamad Zain bin Musa, "Dynamics of Faith: Imam Musa in the Revival of Islamic Teaching in Cambodia", a.e., s. 59-69; a.mlf., "History of Education Among the Cambodian Muslims", *Malaysian Jebat*, XXXVIII/1, Bangi/Selangor 2011, s. 81-105; Bjørn A. Blengslı, "Muslim Metamorphosis: Islamic Education and Politics in Contemporary Cambodia", *Making Modern Muslims: The Politics of Islamic Education in Southeast Asia* (ed. R. W. Hefner), Honolulu 2009, s. 172-204; *Islamic Studies and Islamic Education in Contemporary Southeast Asia* (ed. Kamaruzzaman Bustamam-Ahmad – Patrick Jory), Kuala Lumpur 2011, s. 162-163, 165-166, 168-169, 170; E. Stock, "Les communautés musulmanes du Cambodge: un aperçu", *Atlas des minorités musulmanes en Asie méridionale et orientale* (ed. M. Gilquin), Paris 2012, s. 183-216; S. Strangio, *Hun Sen's Cambodia*, New Haven 2014; B. Kiernan, "Orphans of Genocide: The Cham Muslims of Kampuchea under Pol Pot", *Bulletin of Concerned Asian Scholars*, XX/4, Cambridge 1988, s. 1-33; Philipp Bruckmayr, "The Cham Muslims of Cambodia: From Forgotten Minority to Focal Point of Islamic Internationalism", *American Journal of Islamic Social Sciences*, XXIII/3, Herndon 2006, s. 1-23; C. Kersten, "Cambodia's Muslim King: Khmer and Dutch Sources on the Conversion of Reameathipadei I, 1642-1658", *Journal of Southeast Asian Studies*, XXXVII/1, Singapore 2006, s. 1-22; Y. Maunati – B. R. Sari, "Construction of Cham Identity in Cambodia", *Suvannabhumi*, VI/1, Busan 2014, s. 107-135; G. Meillon, "Çam", *EP* (İng.), II, 8-9; David M. Ayres, "Cambodia", *Encyclopedia of Modern Asia* (ed. D. Levinson – K. Christensen), New York 2001, I, 407-410; Jeanne Morel, "Cambodia-History", a.e., I, 417-422; "Cambodia", *Worldmark Encyclopedia of the Nations: Asia & Oceania* (ed. T. L. Gall), Farmington 2004, IV, 91-107.

RIZA KURTULUŞ

KANIK, Orhan Veli (1914-1950)

Cumhuriyet dönemi şairi.

13 Nisan 1914 tarihinde İstanbul'da Beykoz Yalıköyü'nde doğdu. Babası Mehmet Veli Bey, İzmir tüccarlarından Fehmi Bey'in oğlu, annesi Fatma Nigâr Hanım, Beykoz eşrafından tüccar Hacı Mehmet Bey'in kızıdır. Mehmet Veli Bey, Muzika-yı Hümayun'da klarnetçilik, Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası'nda şeflik ve Ankara Radyosu'nda müdürlük gibi görevlerde bulunmuştur. Çocukluğu Beykoz, Beşiktaş ve Cihangir'de geçen Orhan Veli, Galatasaray Lisesi'nin ilkökul kısmına yatılı olarak verildi. İlk dört sınıfı burada okuduktan sonra annesiyle birlikte babasının yanına Ankara'ya gitti (1925). İlkokulu bitirince yine yatılı olarak Ankara Erkek Lisesi'ne kaydoldu. Mezuniyetinin ardından İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü'ne girdiyse de (1933) buradan ayrılıp (1936) Ankara'ya döndü ve PTT Umum Müdürlüğü Telgraf İşleri Reisliği Milletlerarası Nizamlar Bürosu'nda memurluğa başladı. Askerliğini Gelibolu'nun Kavak köyünde yaptı (1942-1945). Dönüşte iki yıl Maarif Vekâleti Tercüme Bürosu'nda çalıştı. 1946 seçimlerinden sonraki siyasî gelişmeler sebebiyle önemini yitiren Tercüme Bürosu'ndaki görevinden istifa ederek (1947) arkadaşlarıyla birlikte on beş günde bir çıkan *Yaprak* (1 Ocak 1949 – 1 Haziran 1950, yirmi sekiz sayı) dergisini yayımlamaya başladı. Derginin kapanmasının ardından İstanbul'a taşındı. Bir ziyareti sırasında Ankara'da inşaat çukuruna düşmesinden kaynaklanan beyin kanaması sonucunda 14 Kasım 1950'de İstanbul'da öldü ve Rumelihisarı Mezarlığı'nda gömüldü.

Lisede Ahmet Hamdi Tanpınar, Rifkî Melûl Meriç, Halil Vedat Fıratlı, Yahya Saim Ozanoğlu gibi isimler hocası olmuştur. "Birinci Yeni" veya "Garip" hareketi diye bilinen yenilik akımını birlikte başlatacağı Oktay Rifat ile Melih Cevdet Anday okul arkadaşlarıdır. O yıllarda *Sesimiz* adlı okul dergisini çıkarma işini üstlendiği gibi Ankara Halkevi'nde bazı piyeslerde de oyuncu olarak rol aldı. 1936 yılından itibaren *Varlık* dergisinde yayımlanmaya başlanan şiirlerinde bazan "Mehmet Ali Sel" takma adını kullanmıştır. Yeni tarzdaki ilk şiirleri de bu dergide Eylül 1937'de çıkmıştır. Edebiyat ortamından olumlu ve olumsuz tepkiler alan bu tarz şiirlerini *Gençlik*, *İnsan*, *Yenilik*, *Ses*